

Miljöplan för Landeryd 2022

Innehåll

Miljöplan för Landeryd 2023	1
Inledning.....	2
Historia om klubben	4
Landeryds GK's miljöpolicy	7
Miljöplanens omfattning och indelning	8
Delaktighet	9
Inköpsrutiner	11
- Fastigheter	12
Kontorsrutiner	13
*Golfshop & PRO-Verksamhet	14
Hotell- & Restaurang	15
Avfallshantering.....	16
Markbyggnad	17
Transporter	18
Gödsling	19
Bekämpning	20
Vatten	21
Naturmark	22
Maskiner	24
Årsrapport	25
Miljöansvariga vid Landeryd.....	25
Bilagor	25

Inledning

Landeryd har utifrån ett hållbart direktiv där vi arbetar årligen med tillgänglighet i form av bland annat Paragolf och strokepatienter, 50/50, junior- & seniorverksamhet, ekonomiska mål och miljö där denna miljöplan ingår. 2011 börjades detta att dokumenteras i samband med att styrelsen för golfklubben tog beslut om att tillsätta en miljögrupp för att starta en miljölednings- och kvalitetssystem som skulle beröra hela klubbens verksamhet.

På årsmötet i februari 2011 presenterade VD:n miljögruppens arbete. Medlemmarna fick information om klubbens policy, mål, visioner och handlingsplaner och efter att medlemmarna antagit miljöpolicy har miljögruppen fortsatt sitt arbete.

Miljögruppens sammansättning består av Ledningsgruppen på klubben samt extern hjälp som arbetar med Miljö-, Kvalitets- och hållbarhetsfrågor.

Miljögruppen beslutade att arbeta efter intentionerna i Agenda 21 samt följa naturvårdsverkets 16 punkter (miljömål) som riksdagen satt upp. Klubben kommer också att arbeta enligt AFS 2001 föreskrifter, då vi anser att arbetsmiljön och personalfrågorna är en stor och viktig fråga. Om alla på klubben känner sig delaktiga och motiverade får vi en harmonisk arbetsgrupp som ser möjligheter till förändringar vilket i sin tur gynnar klubb, medlemmar och gäster.

Hösten 2016 beslutade Landeryd att arbeta med miljö och hållbarhetsfrågor med hjälp av Golf Environment Organization (GEO) och blev godkända hösten 2019.

Vi har arbetat med att få alla delaktiga i arbetet vilket har gett oss nya infallsvinklar på vad som kan förändras eller förbättras, samt att det lättare efterlevs.

I vårt miljöarbete ingår också att undersöka den biologiska mångfalden, vilket innebär en genomgång om vad som finns i skog och mark, om fågel/djurlivet i skogen och i våra dammar. Landeryd vill värna om den vackra natur som vi har och förhoppningsvis göra den ännu bättre.

Landeryd skall inte enbart vara en klubb för golf utan vill även främja friluftsliv i natur- och kulturmiljöer för våra medlemmar och för den breda allmänheten.

Landeryd vill få den breda allmänheten att se på golfklubben med andra ögon, att en golfklubb inte enbart är golfspel utan även kan vara en rekreation med promenader och naturupplevelser.

Landeryd har gjort en tidsplan och målbeskrivning över klubbens miljöledningsystem och vilka resurser och myndigheter klubben skall samarbeta med. Landeryd arbetar även aktivt med miljöaspekter, förebyggande underhåll, riskanalyser, internkontroll, handlingsplaner, organisationsschema och funktionsbeskrivningar.

I vår pärm Kvalitets- och Miljöledningssystem finns alla dokument som berör verksamheten.

Historia om klubben

*Golfbanan ligger i ett område, som varit bebott från tidig bronsålder. Detta bekräftas av utförda arkeologiska utgrävningar som gjorts. Fynd av eldhärdar, *skärvor av keramik, stolphål samt andra typiska rester är bevis som redovisats. Utgrävningarna har visat att där den nuvarande bebyggelsen ligger, har en *vikingaby legat från cirka 600/700-talet.

Enligt hävderna bar den förste, som bodde i området namnet Boge, därav namnet Boges ställe, som sedan blev Bogestad. Den först dokumenterade ägaren av Bogestad var en Herman i Bogestad, som den 25 februari 1360 var tvungen att pantsätta jord till Bo Jonsson Grip, vilken var den store jordägaren på den tiden. De ekonomiska problemen fortsatte för Herman, så omkring 1370 fick han lämna ifrån sig hela Bogestad till Bo Jonsson Grip. År 1511 finns det en väpnare med namn Nils Bese noterad som ägare till Bogestad. Efter ett antal ägarbyten och sammanslagningar av egendomar i den här delen av Östergötland kom Bogestads by att år 1701 tillhöra Sturefors säteri, som då ägdes av greve Carl Piper. Dottersonen Nils Adam Bielke tog 1752 över Sturefors, som ombildats till fideikommiss och slutligen bolagiserades år 1976.

Under 1700-talet hade Sturefors säteri ett antal arrendatorer av Bogestad by, som enligt avtal brukade jord och skog åt säteriet. Byn bestod av 4 brukningsenheter, som bestod av två parhus, tre större ladugårdar, två hönshus, ett brygghus samt ett sexkantigt hemlighus med plats för fyra personer. Till byn hörde också tre torp öster om byn. År 1939 kom elektriciteten till byn och därmed helt nya möjligheter för byns aktiviteter.

1985 såldes markområdet, där Bogestads by ingick, till Linköpings kommun.

Hur allt gick till när det blev en golfbaneanläggning

*År 1980/-81 hade Håkan Samuelsson föreslagit, att som specialarbete på Berzeliuskolan välja ämnet att planera en golfbana och kunde i samband med *sommarjobb på Stadsbyggnadskontoret vidareutveckla sin idé. På den tiden fanns bara Linköpings golfklubbs golfbana i Mjärdevi. Hösten 1983 påbörjade Linköpings GK en utredning för att se om det fanns möjligheter att bygga ut sin *golfbana. Den 20 juni 1984 gav kommunen stadsbyggnadskontoret i uppdrag att *upprätta en områdesplan för en 18-håls golfbana i Landeryd/Bogestad och 1987 tecknades ett arrendeavtal om nyttjanderätt av marken. Eldsjälarna var från början Torbjörn Stål och Håkan Samuelsson. Ronald Fream gjorde den första layouten och Åke Persson hade ansvaret för banbygget. 1986 var Hasse Lönnberg på Linköpings golfklubb en av de drivande för att besluta om att bilda en interimsstyrelse till en ny klubb med namnet Landeryds Golfklubb. Lars Kvissberg valdes till ordförande och Lennart Poignant till klubbdirektör. 1987 togs de första spadtagen och under 1988 var arbetet i gång över hela banan. I december detta år togs också beslut om att bygga Södra Banan (Classic) och låta Tommy Nordström rita en layout.

Drivingrangen öppnades på valborgsmässoaftonen 1989 med diverse aktiviteter. Arbeten på banan och klubbhusområdet fortgick enligt planerna fram till hösten

1990. Så äntligen lördagen den 25 augusti 1990 invigdes Masters (Norra Banan) och på söndagen spelades en 8-håls tävling för medlemmarna.

*Ytterligare utbyggnader skedde och Classic (Södra banan) stod klar 1991 samt 1992 en 9-håls korthålsbana.

Under de år som gått har hålen ändrat karaktär och banorna kontinuerligt förfinats. Ett stort arbete gjordes på Master (Norra banan) 2004 då samtliga greener byggdes om, enligt de senaste rönen för hur en green skall vara uppbyggd, samt såddes med PennA4 gräs. I samma veva förändrades bunkrar och bevattningssystem.

Vesterby

Under våren 2008 blev det klart att Landeryd köpte upp konkursboet efter *Vesterby Golf. Detta innebar 90 ha mark med en 18-håls golfbana, Mangårdsbyggnad från 1700-talet med två flyglar samt en mängd andra byggnader på totalt 5500 m². Idag bedriver klubben konferenser, restaurang samt hotellverksamhet här i kombination med golfbanan.

*Klubbhusområdet Bogestad Gård

Med åren har vårt klubbhusområde utvecklats. De få och gamla hus som övertogs vid starten har utökats med en stor restaurangbyggnad med möjligheter för konferenser, kurser och liknande verksamheter. En ny byggnad för reception, shop och informationscenter togs i bruk 2003. För de som vill byta kläder före/efter golfronden finns bra utrymmen med bastu och dusch. I de två gamla parhusen, som är kulturmärkta, disponerar kansliet det ena och i det andra finns *ytor för Golfgymnasieelever. Inom klubbhusområdet finns också välanpassade lokaler för personal och maskiner som krävs för banornas underhåll och utveckling.

Inom klubbhusområdet finns också övningsområden för att träna swingen, närspellet och puttningen.

Masters

*Par 72, längd från gult tee 5660 m.

Masters är den av våra banor som kräver längd, precision och kondition. Banan är utlagd i ett varierat, kuperat landskap där det finns skogspartier, park- och hedliknande områden. Greenerna är stora och diskret undulerade

Classic

*Par 70, längd från gult tee 5085 m.

Den är något kortare och är utlagd på ett planare område än Masters, men det innebär inte att den är lättare att spela. Mycket vatten, smalare fairways och många doglegs gör en runda mycket strategiskt krävande.

Vesterby Links

*Par 71, längd från gul tee 5617 m.

Här är spelet som det spelas på de brittiska kustbanorna, med hårda, snabba spelytor och upphöjda greener där en boll sällan stannar frivilligt.

Bakgrund

Landeryd har ett klart ansvar för den inre och yttre miljön, hälsa och säkerhet i enlighet med lagar, föreskrifter och krav på miljö och kvalitet. Detta ansvar har varit och är upprätthållit på en acceptabel nivå genom olika rutiner. Ökat krav på yttre miljön, samt ändrade krav på kvalitetssäkring genom omfattande egenkontroll ger oss en möjlighet att samordna och förstärka insatser på detta område i samklang med Landeryds kvalitets- och miljöpolitik.

Förklaring

Vi har påtagit oss att säkra organisationens totala kvalitet, öppenhet, ordhållighet och 100% integritet i allt vad vi företar oss både inom gemenskapen och inför omvärlden. Detta gäller självklart också vår inre miljö, säkerhet för människor och utrustning samt vårt medansvar för den yttre miljön. En verksamhet som vill säkra sin efterlevnad av den valda miljön och kvalitén måste göra det till 100% och inte bara delvis, för kvalitetssäkring är ett varumått – en total försäkran för Landeryd och alla anställda. Med detta som utgångspunkt vill vi lägga följande grund.

Landeryd skall etablera standarder och kontrollrutiner som säkrar att vi inte bara följer lagar och föreskrifter, utan också de intentioner dessa bygger på. Vi skall göra allt som står i vår makt för att förhindra skador och reducera föroreningen av den yttre miljön samt säkra liv, hälsa och utrustning. Vi skall kvalitets- och miljösäkra detta så att om en olycka likväl inträffar skall klubben ha den visshet att allt som var rimligt har gjorts när detta skedde.

Landeryds miljöpolicy

Landeryd har som ändamål att verka för att medlemmarna kan utöva golfspel på Landeryds golfbana i enlighet med idrottens mål och inriktning. En av styrelsens uppgifter är att vara delaktiga i att ge klubbens anställda information och utbildning och att medlemmarna får information och kunskap i miljöfrågor som leder till att såväl medarbetare som medlemmar styr mot en långsiktig hållbar utveckling.

Detta ska ske genom:

- att vi kontinuerligt arbetar för att reducera vår totala resursförbrukning,
- att vi driver och utvecklar vår golfanläggning med beaktande av nationella och kommunala miljömål, samt tillfredsställa lagar och föreskrifter för miljön.
- att vi i vårt miljöarbete också tar hänsyn till estetiska värden och kulturmiljövärden, och att eller där den biologiska mångfalden skall bevaras,
- att vi verkar för god hushållning med mark och att vatten skall tryggas.
- att vi fortlöpande, genom kompetenshöjande insatser, stimulerar vår personal till engagemang och ansvar i miljöarbetet,
- att vi redovisar klubbens miljökrav vid upphandling av varor och tjänster och att redovisning av och hänsyn tas till den miljöpåverkan som kan bli följden av upphandlingen,
- att vi avsätter ekonomiska resurser för att realisera de planerade miljöinsatserna.

Miljöplanens omfattning och indelning

1. Delaktighet
2. Inköpsrutiner
3. Fastigheter
4. Kontorsrutiner
5. Golfshop
6. Restaurang
7. Sophantering
8. Markbyggnad
9. Transporter
10. Gödsling
11. Bekämpning
12. Vatten
13. Naturvård
14. Maskiner
15. Årsrapport

Delaktighet

Att ge kunskap och engagemang hos personalen samt fungerande rutiner och arbetssätt kommer att ge resultat i miljöarbetet, samt ge dem möjlighet att aktivt vara med att påverka.

Genom uppsatta mål för miljöarbetet, lägga upp en handlingsplan och därefter *fortlöpande utvärdera arbetet gentemot uppsatta mål, kommer klubben att medverka till en successiv miljöförbättring.

Klubben skall verka för att medlemmarna inspireras till att engagera sig i miljöfrågorna som berör klubben. Alla skall känna till klubbens stora vilja att bedriva sin verksamhet så resurssnålt som möjligt och i samklang med naturen. Samt värna och bidra till biologisk mångfald.

Det är viktigt att ta till vara medlemmarnas och personalens idéer och engagemang inom miljöområdet.
Miljöfrågor skall vara en stående punkt på samtliga styrelsemöten samt *ledningsgruppsmöten.

Medlemmarna kommer att informeras via klubbens hemsida och nyhetsbrev.

Detta har vi gjort Miljöarbetets interna processarbete

- Skapat en Miljögrupp, upprättat rutiner för verksamheten, informerat om miljöpolicy på hemsidan. Det är av stort värde för klubben att öka förståelsen för de insatser som krävs för att driva en golfklubb och sköta en golfbana med de krav som lagar och förordningar kräver.
- Miljöplanen revideras årligen.
- Informerat personalen om arbetet runt miljöpolicy och miljöplan.
- Information ges fortlöpande på hemsidan, samt via nyhetsbrev.
- Skapat en hållbar hantering av farligt avfall så som miljöcontainer.
- *Informerat om bekämpningsåtgärder på banorna och i största möjliga mån hållit dom stängda vid bekämpning vid tillfället.
- Hittat formerna för en aktiv uppföljning av miljöarbetet på våra ledningsgruppsmöten.
- Samarbete med Kommunens miljökontor och länsstyrelsen angående trädvårdsplan och förvaltning av naturmark.
- Blivit godkända i GEO.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Samtliga medarbetare inom respektive arbetsområde skall informeras och jobba efter av klubben uppsatta mål.	2019	Pågående	VD, Områdesansvariga
I klubbens verksamhetsplan och skötselplan skall framgå på vilket sätt hänsyn tas till miljöaspekterna.	2019	Pågående	VD
Uppmuntra medlemmarna och personalen till att lämna synpunkter och idéer till ett förbättrat miljöarbete.	Pågående	Pågående	VD, Miljögruppen
Analysera förbrukningar, arbetsätt och drifttider för att upptäcka avvikelser och därigenom minska miljöpåverkan.	Pågående	Pågående	Områdesansvariga
Anordna fågelskådning	2022	Pågående	Medlemsansvarig

Inköpsrutiner

Genom att arbeta med miljöaspekter redan vid upphandling av olika varor skapas det förutsättningar för ett bättre miljöarbete.

Klubbens behov av inköp fördelar sig i huvudsak enligt följande:

- **Banskötsel:** Förbrukningsmateriel såsom drivmedel, oljor, reservdelar.
- Reparation och underhåll av maskinparken. Investering i nya maskiner och utrustning
- **Kansli och administration:** Investering i nya maskiner, utrustning och kontorsmaterial
- **Fastigheter:** Energiinköp, reparation och underhåll
- **Restaurang:** Matvaror till den dagliga verksamheten. Översyn och eventuellt investering i nya maskiner och ny utrustning
- **Shop:** Inköp av golfutrustning mm.

Detta har vi gjort

- Rengöringsmedel samt målarfärg köps i första hand i miljövänliga produkter
- Lyfter i mötesforum frågan om lämpliga partners
- Inköp av miljövänliga produkter (papper, pennor och förbrukningsmaterial)
- Shopen gör idag samlade inköp för att minska transporterna.
- Kök & Restaurang samordnar sina transporter
- Efterorder till shopen beställs efter behov under säsong.
- Gemensamma inköp av förbrukningsartiklar.
- Tänker hållbart ekonomiskt vid alla inköp till organisationen.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Vid inköp av kemiska produkter till golfbanan ska dessa vara godkända och miljöriktiga samt hållbara.		Pågående	Banchef, Verkstadschef
Vid nyinköp av maskiner skall om möjligt eldrivna produkter väljas		Pågående	Banchef, Verkstadschef
Vid inköp av kemiska produkter till hotell- & restaurangverksamheten ska dessa vara godkända och miljövänliga.		Pågående	Restaurangchef Hotellchef
Ställa krav på vår partner gällande inköp, att de jobbar med dessa frågor		Pågående	Ledningsgrupp
Fortsätta med digitala investeringar & möten som bidrar till mindre miljöpåverkan		Pågående	Ledningsgrupp

Fastigheter

- Klubben förfogar idag över fastigheter om en total yta på 8753 m² fördelat på olika uppvärmningssätt:
- Vattenburen värme från flis/oljepanna- 4785 m²
- Varmluftspump - 522 m²
- Bergvärme - 762 m²
- Direktverkande el - 624 m²
- Ouppvärmt - 2060 m²

En del byggnader är gamla och begränsar möjligheten för yttre förändringar för alternativa uppvärmningssätt.

Klubbens fastigheter redovisas översiktligt i särskild förteckning med byggnadsyta, byggnadsår och energiåtgång. Fastigheterna är renoverade och väl underhållna

Detta har vi gjort

- Skapat en underhållsplan för lokaler och byggnader.
- Undersökt alternativa energikällor för uppvärmning
- Installerat rörelsedetektorer för belysningen i omklädningsrummen på Vesterby så att lampor endast är tända när så behövs.
- Installerat solceller på Landeryd som ger 50 000 kWh/år.
- Installerat varmluftspumpar i kansli, restaurang och verkstad på Landeryd.
- Byte av fönster för att minska energiutsläpp

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Ett arbete är beställt som ska analysera och skapa förutsättningar till energioptimering på Vesterby	2023	2023	VD
Underhålla byggnaderna så att livslängden optimeras med hjälp av en underhållsplan för dessa		Pågående	VD, Banchef
Plan framtagen för byte till bergvärme, Vesterby	2022	2023/24	Banchef /VD
Bygga av maskinhall	2022	2023	Banchef /VD
Plan för omritning av bana, gemensam kiosk, Landeryd	2022	2023	Banchef /VD
Investering i solcellsanläggning	2023	2023	VD/styrelse
Investering i laddstolpar	2023	2023	VD/styrelse

Kontorsrutiner

Kansli

Handlägger klubbens löpande administrativa ärenden, all fakturering, medlemsvård samt personaladministration.

Detta har vi gjort:

- Infört stämpelklocka till samtliga områden, digitala lönespecifikationer.
- Elektronisk fakturahantering.
- Gemensamma inköp av kontorsmaterial.
- Tagit bort utskrivna scorekort för att öka användandet av digitala scorekort.
- Fakturering av medlemmar digitalt

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Fortsättning med att digitalisera verksamheten		Pågående	Ledningsgrupp

Golfshop & PRO-verksamhet

Detta har vi gjort:

- Golfshopen lämnar och sorterar avfall i klubbens gemensamma avfallshantering.
- Uppmanar kunder till minskad användning av plastpåsar vid köp i shopen.
- Ansvarar för återförsäljning av begagnade produkter
- Inköp av minibussar för samåkning vid tävling

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Bättre samordning av transporter vid kompletteringsbeställningar		Pågående	Shopansvarig

Hotell- & Restaurang

Detta har vi gjort

- Avfallssortering av glas, kartonger, papper, batterier, lampor och trasigt porslin.
- Miljöfarligt avfall hanteras genom gemensamma rutiner på klubben.
- Slutat med buffé för att minska matsvinn.
- Planerar veckomenyer för att minska matsvinn och transporter.
- Arbetar med certifierade leverantör vid tvätt av linne & dukar. Samkörning av dessa sker.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Öka inköp av närodlade och ekologiska produkter.		Pågående	Köksmästare
Minska engångsprodukter		Pågående	Restaurangchef

Avfallshantering

När avfall sorteras och lämnas till olika typer av återvinning minskar vi vår miljöpåverkan och bidrar till att både vi själva och efterkommande generationer kan leva i en bättre miljö.

Med lite sparsamhet och eftertanke kan var och en bidra till att minska avfallsmängden.

Uppkomsten av avfall skall minimeras. För det avfall som trots allt återstår, skall återanvändning, materialåtervinning och i sista hand deponering tillgripas.

Detta har vi gjort

- Klubben har ett stort antal papperskorgar uppställda runt om på banan
- I anslutning till kiosker på banan finns avfallstunnor för olika typer av avfall
- För större mängder sopor och avfall från restaurangen finns containrar uppsatta vid restaurang och maskinhall.
- Rutiner finns för att tillvarata och avlämna speciellt miljöfarliga ämnen som t ex oljor i en miljöcontainer från tekniska verken.
- Kvitto finns på samtligt avlämnat miljöfarligt avfall
- Källsortering av avfall sker lokalt på klubben.
- Ingen kompostering sker av sopor och matavfall från restaurangen.
- Gräsavfall från greener och tees återförs till naturen i ruffarna och på fairways lämnas gräsavfallet kvar.
- Vid singelklippning och vertikalskärning, eller andra moment där det uppstår mycket grässpill, töms detta i container som Tekniska verken hämtar och komposterar.
- Införskaffat en miljöcontainer för miljöfarligt avfall på Landeryd Bogestad/Vesterby.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Ytterligare understryka vikten av att allt avfall, inklusive fimpas och snusavfall, läggs i papperskorgarna inom klubbhusområdet såväl som ute på banan		Pågående	Ledningsgruppen
Kompostera uppsamlat gräs		Pågående	Banchef
Matavfall läggs i gröna påsar	2020	Pågående	Restaurang

Markbyggnad

Uppgifter om banan

Bankaraktär: Skogs, hed och parkbana

Hela området omfattar 330 ha

Antal hål: Tre 18 hålsbanor, två driving ranger, två övningsområden samt en 7-håls korthålsbana

Banan omfattar ca 230+95 hektar, (samtliga områden).

Fairway

Består av lera. Dominerande grässort är vitgröe med inslag av rödsvingel och ängsgröe på Landeryd samt rödsvingel och ängsgröe på Vesterby. Skötselplanen beskriver alla skötselmoment på banan inklusive de gödsel- och växtskyddsmedel som används

*Yta: 14,5 + 13 hektar, (båda banorna).

Greener

Classic – vitgröe

Masters – krypven/vitgröe

Vesterby - rödsvingel

Gräset på greenerna är vitgröe, krypven och rödsvingel.

Yta: 3,4 hektar, (samtliga banorna).

Tees

Uppbyggda på mullblandad sandjord. Gräsarterna är vitgröe, rödsvingel och rajgräs

Yta: 1,5 hektar, (samtliga banor).

Semi-ruff och ruff

Består av lera omväxlande med mulljord och sand.

Gräsarterna är olika sorts svingel med inslag av många andra arter.

Yta: 40 hektar. (samtliga banor)

Drivingrange

Grässort är vitgröe och rödsvingel samt rajgräs

Yta: 12 hektar.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Vid ombyggnad och tillbyggnad skall i första hand lokala material användas så som sand och grus		Pågående	Banchef
Återanvända material vid byggnation		Pågående	Banchef

Transporter

De flesta golfspelarna kör i egen bil och därmed står bilåkandet för en mycket stor del av klubbens sammantagna energiförbrukning och totala utsläpp av miljöskadliga ämnen.

En ökad samåkning och användande av cykel kommer att minska dess påverkan

Detta har vi gjort

- Ställt i ordning parkeringsplatser för cyklar på Landeryd.
- Cykel- och gångväg från närliggande bebyggelse till Landeryd har iordningställts.
- Avtal med bussbolag för resor i samband med större tävlingar.
- Införskaffat minibuss för utnyttjande i samband med resor till och från mindre tävlingar.
- Samordning vid inköp av kontorsmaterial för att minimera transporter.
- Samordning vid större inköp av material till banorna för att minimera transporter.
- Installerat 4st stationer för laddning av el-fordon på Landeryd och en beslutad installation av 10st stationer på Vesterby.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Uppmuntra till samåkning.		Pågående	Miljögruppen
Uppmuntra cykelåkning		Pågående	Miljögruppen
Öka samordning av transporter mellan Landeryd och Vesterby		Pågående	Områdesansvariga
Samarbeta med närliggande friskvårdsanläggning och kommun med iordningställandet av en säker transportväg för gående och cyklister till Landeryd.	2022	2022	VD
Se över möjligheten att utöka antalet laddstationer för el-fordon.	2019	Pågående	VD
Utöka möjlighet till cykelparkering på Landeryd	2019	2022	VD, Banchef
Utöka mängden bagaskåp för att främja cykel & kommunalt åkning	2022	2024	VD/Banchef

Gödsling

Ett av problemen med gödsling är att en del av den tillförda näringen riskerar att lakas ur av regnvatten och konstbevattning. Genom att tillföra näring i små och täta givor som gräset konsumerar direkt minskar också risken för näringsläckage. För bedömning av behovet av tillförsel av växtnäringsämnen tas jordprover vid jämna mellanrum.

Eftersom gräsklipppet på fairway får vara kvar förs ingen näring bort och därför behöver endast små mängder tillföras.

Detta har vi gjort

- Av skötselplanen framgår att det ständigt pågår ett arbete att förbättra gräset. Vid hjälpsådd ersätter vi vitgröen med krypven på Landeryd och rödsvingel på Vesterby och anpassar skötseln därefter.
- Greenerna luftas och dressmaterial läggs på (sand), i syfte att förbättra växtbädden och få ett starkare gräs samt en torrare och fastare spelyta.
- Använder oss av två analyser, en som mäter de fysikaliska egenskaperna i växtbädden och en som mäter näringsämnen i jorden.
- Vi har investerat i ett högteknologiskt verktyg (POGO) som mäter marktemperatur, salthalt och fuktighet, vilket ger oss möjlighet att fatta beslut på dagsaktuella fakta.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Skötselprogrammet skall uppdateras årligen efter resultat av tagna markprover.	Pågående	Pågående	Banchef
Ytterligare begränsa tillförsel av näring till fairway då den är byggd på mestadels lera och kan genom luftning frigöra mycket kväve	Pågående	Pågående	Banchef
Fortsätta med analyserna av växtbädd och näringsämnen.	2018	Pågående	Banchef

Bekämpning

Ständigt återkommande klippning och intensiv användning av greenerna innebär en ökad risk för sjukdomsangrepp. Växtskyddsmedel riskerar liksom näringen att lakas ut och därmed spridas till omgivande mark, ytvatten och grundvatten. För att minimera användandet av växtskyddsmedel arbetar vi med IPM (Integrated Pest Management) – förebygga, bevaka, behovsanpassa, följa upp. Om vi trots förebyggande åtgärder drabbas av svampangrepp behöver vi som sista utväg använda oss av växtskyddsmedel för att minimera skadorna på våra greener.

Detta har vi gjort

- Endast av kemikalieinspektionen godkända växtskyddsmedel används.
- Alla bekämpningsmedel är förvarade i låst, av miljökontoret godkänt utrymme. Kontinuerlig genomgång av lagersaldot genomförs.
- Sprutförarna har nödvändig utbildning och behörighet.
- Årlig kontakt med miljökontoret sker genom att sprutplan anmäls och sprutjournal inskickas till miljökontoret.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Gödsel och skötselplan skall vara utformad så att användningen av bekämpningsmedel blir minimal.	2018	Pågående	Banchef
Anpassa kvävegivan på hösten efter det behov som finns hos plantan. Använda järn på hösten i syfte att skydda och stärka gräsplantan.		Pågående	Banchef
Funktionstesta Spruttruckarna	2022	2022	Verkstadschef

Vatten

För att hålla en golfbana i trim krävs stora mängder vatten. Normalbehovet för en 18-håls golfbana är enligt Svenska Golf förbundet 20 – 25 000 kubikmeter per år. Så stora uttag av vatten är inte bara krävande ur vattenresssynpunkt utan även ur energisynpunkt. Det mesta av vår banas bevattningsvatten kommer från de näringsrika dammarna. Vad gäller föroreningar bryts vissa ned av mikroorganismer i marken och en golfbana kan också sägas fungera som en reningsanläggning. Det mesta av vattnet som användes för bevattning av golfbanan tas från egna dammar som fylls på genom naturlig tillrinning av ytvatten från egen mark. Total vattenmängd i dammarna är ca 130 000 m³ på Landeryd och ca 53 000 m³ på Vesterby, båda beräknade på ett genomsnittligt vattendjup om 1,5 m.

Bevattningsanläggning

- Pumpar 5 st. av typ Grundfors PU-30 med effekt 11 kilowatt, 20 ampere
- Pumparna är försedda med frekvensomformare för varvtalsreglering för att spara energi.

Detta har vi gjort

- Samtliga dammar på Landeryd hänger samman i ett slutet kretslopp ner till bevattningsdammen. Det är olika storlek och olika djup på diken och dammar på väg till stora dammen, detta bildar naturliga fosforfällor. Vass och andra vattenväxter tillåts att växa i ena kanten av dammen som inte är i spel och kan på så sätt ta upp kväve som finns i vattnet.
- För att behålla och ytterligare förbättra vattenkvaliteten i dammarna inom golfbaneområdet har syresättning av bottenvatten gjorts med syresättare.
- Vi har investerat i ett högteknologiskt verktyg (POGO) som mäter marktemperatur, salthalt och fuktighet. Vi kan med hjälp av den göra dagliga mätningar och efter behov anpassa bevattningen.
- Inventering av vattenkvalitet samt artrikedom i dammarna på Landeryd.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Provtagning och analys av vattnet med avseende på fosfor, kväve och ph.		Pågående	Banchef
Undersöka möjligheten till annan skötsel av dammarna för att minska igenväxningen.		Pågående	Banchef
Årlig genomgång och utbyte av dåliga pumpar samt spridare		Pågående	Banchef

Naturmark

Yta: Landeryd 230 ha, Vesterby 95 ha

En golfbanas delar har olika påverkan på den biologiska mångfalden. I naturpartier vid sidan om spelytorna finns det förutsättningar för att skapa en större biologisk variation. Genom att inte hålla lika hårt på att golfbanorna måste se ut som parker kan naturen gynnas ytterligare.

Torra träd och stubbar är livsviktiga för vissa lavar, svampar och insekter. I och omkring dammar och vattendrag lever en rad växter och djur. Det gäller att sköta dammarna på rätt sätt för att de skall myllra av liv. En viktig åtgärd är att minska användningen av växtskyddsmedel eftersom detta direkt minskar artrikedomen. Friställa stora ekar som är värd för många insekter och fåglar. Gynna de arter som naturligt ingår i landskapet.

Flora

Vegetationen präglas på våra banor till största delen av artfattiga naturförhållanden med ringa variation. Marken består för det mesta av styv lera.

Fauna

Vad beträffar faunan är det framför allt fågellivet som ger stor variation och artrikedom.

Det förekommer i varierande mängd grågås och kanadagås. I övrigt är det de vanliga fågelarterna råka, kråka, kaja, skata, koltrast, talgoxe, blåmes, pilfink, *bofink och sånglärka som förekommer. Rovfåglar som regelbundet besöker vår bana är tornfalk, sparvhök och ormråk. Fåglarna behöver stöd av olika slag för att det skall bli en så stor artvariation som möjligt. Många behöver holkar att bygga bo i och andra behöver täta buskage för att trivas.

I omgivningen finns även fågelarter som fiskgjuse och fasan och andra vilda djur som mink, rådjur, hjort, räv, mård, grävling, älg, hare, vildsvin samt orm.

Dammarna

*Yta på alla dammar: Landeryd 8,46 hektar och Vesterby 3,5 hektar.

Samtliga dammar hänger ihop via breddavlopp, diken och dräneringar. Då det är olika djup och vattnet rör sig olika fort på olika partier bildas fosforfällor samt att vass och vattenväxter, pilar och alar sparas för att ta hand om överflödigt kväve som transporteras med vattnet.

Insättning av karp sker regelbundet i vissa dammar för att hålla oönskad växtlighet borta. Flera dammar undantas från insättande av karp för att höja kvaliteten på vattnet.

Detta har vi gjort

- 2011 har avtal tecknats med länsstyrelsen om frihugging av 44 st. gamla ekar.
- Landeryds golfklubb och kommunen har tillsammans tagit fram en trädvårdsplan om hur naturmarken fortsättningsvis skall förvaltas (2012).
- Inventering av fågellivet (senaste inventeringen 2020)
- Inventering av vattenkvalitet samt artrikedom i dammar på Landeryd (2006)
- Frihugging av stora ekar samt medveten gallring som sparar blommande buskar, träd och snår som skydd för fåglar och andra djur.
- Stora bevattningsdammen på hål 14 Masters har fått en fontän och syresättare för att ge bättre vattenkvalitet.
- Försöka att få en "skött" spelsida på dammen och en mindre "skött" del som inte är i spel och där djurlivet gynnas.
- Ett 4 hektar stort område på Classic har avverkats och har stängslats för betesdjur.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
När nyplantering av träd sker skall sorter som är typiska för omgivningen användas		Pågående	Banchef
Syresätta de dammar som har dålig cirkulation		Pågående	Banchef
Lägga i stenar och skapa grunda slänter i några dammar för att stimulera fågellivet och de vattenlevande djuren		Pågående	Banchef
Inventering av fågellivet	2019	2020	Miljögruppen
Banvandring med Kommunekolog	2019	2022	Banchef, Miljögruppen
Undersöka möjligheten var vi kan anlägga en blomsteräng på anläggningen för att gynna pollinerande insekter.	2022	2023	Banchef
Tillverka och placera ut insektshotell, görs vid varje tillfälle som ges i samband med avverkning	2019		Miljögruppen
Inventering av vattenkvalitet samt artrikedom i dammarna	2022		Miljögruppen

Maskiner

*Energimängden som åtgår i form av drivmedel till maskiner etc. är ganska stor. Inom alla dessa områden finns energi att spara. Successivt skapas nya tekniska lösningar som kan minska energiförbrukningen. Investeringar i förnyelsebar energi ger inte bara miljömässiga utan även ekonomiska vinster. Till banskötseln användes maskiner som drivs med fossila bränslen (diesel och bensin) samt med el. Genom att satsa på maskiner med lång livslängd och genom kontinuerligt underhåll minskar behovet av nyinköp och därmed minskar även den totala energiåtgången.

Maskintvättning

- Vatten från dammarna samt kommunalt vatten via högtryckstvätt användes.
- Tvättvattnet går igenom en trekammaroljeavskiljare som töms regelbundet.

Detta har vi gjort

- Ny maskinpark med mer energisnåla maskiner för banskötsel har införskaffats (2019).

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Om möjligt alltid välja de mest energisnåla maskinerna vid nyköp.	Pågående	Pågående	Banchef
Fortsätta bevaka utvecklingen av eldrivna klippare.	Pågående	Pågående	Banchef
Bygga ny maskinhall	2022	2023/24	Banchef

Årsrapport

För att ständigt förbättra miljöarbetet skall miljöplanen årligen utvärderas och följas upp.

Förändringar i energianvändning samt bruket av drivmedel och växtskyddsmedel skall noggrant granskas. Ny teknik ska utnyttjas så att naturen ytterligare skyddas.

Detta skall vi göra

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Årligen utvärdera miljöplanen		Pågående	Ledningsgrupp
Redovisa särskilda miljöaktiviteter i verksamhetsberättelsen		Pågående	VD
Öka miljömedvetenheten hos klubbens medlemmar och personal		Pågående	Ledningsgrupp
Genomföra utbildning inom miljöområdet		Pågående	Ledningsgrupp

Miljöansvariga vid Landeryd

Delaktighet:	Klubbdirektör, Ledningsgrupp
Inköp:	Klubbdirektör, Ledningsgrupp
Fastigheter:	Banchef
Kontor:	Kanslist (Klubbdirektör)
Restaurang:	Restaurangchef & Köksmästare
Golfshop:	Shopansvarig
Avfallshantering:	Banchef
Energianvändning:	Klubbdirektör
Markbyggnad:	Banchef
Växtnäring:	Banchef
Vattenvård:	Banchef
Naturvård:	Banchef
Miljörevision:	Klubbdirektör, Ledningsgrupp

Huvudansvarig Klubbens Ordförande & Styrelse

Bilagor

- Bilaga 1 – Fastigheter
- Bilaga 2 – Förbrukningar - Årsrapport
- Bilaga 3 – Skötselplan naturmark vid Landeryds Golfbana
- Bilaga 4 – Damminventering
- Bilaga 5 - Skötselplan
- Bilaga 6 – Bekämpningsplan